

KOZÁK BARVOMĚNNÝ – *Leccinum varicolor*
(2. 9. 2008, Nová Ves n. N., vlhká březina, jga)

KŘEMENÁČ BŘEZOVÝ – *Leccinum versipelle*
(3. 8. 2004, Oldřichov v Hájích, okraj březového háje, jga)

KŘEMENÁČ SMRKOVÝ – *Leccinum piceinum*
(8. 10. 2006, Huť, smrčina, jga)
Vzácný křemenáč podhorských smrčin.

pokožky. Rourky jsou šedivé, třeh bývá kyjovitý, bílošedý, hustě pokrytý jemnými hnědočernými šupinkami. Je to velmi oblíbený jedlý druh, rostoucí od května do listopadu pod břízami v lesích i na jejich okrajích, pod březovými nálety na pasekách apod.

Neméně oblíbený je i **křemenáč osikový** (*Leccinum albostipitatum*), s nímž se často setkáváme v létě a na podzim pod osikami. Jeho klobouk je červenooranžový až oranžový, na okraji s přečnivající pokožkou, třeh je bílý, pokrytý bílými, ve stáří hnědavými šupinkami.

Vzácně se v Jizerských horách objevuje i **křemenáč smrkový** (*Leccinum piceinum*), rostoucí ve starších smrkových porostech s borovicí. Vytváří menší plodnice podobné křemenáci osikovému, na bílém třeni však bílé šupinky záhy změni barvu do červeně- až černohnědého odstínu. Nalezen byl poblíž obce Huť, ale pravděpodobně roste i na jiných místech.

Zajímavou hříbovitou houbou je **šiškovec černý** (*Strobilomyces strobilaceus*), který se vyznačuje šedohnědými klobouky, pokrytými velkými černými šupinami. Na okrajích bývají zbytky vela. Třeh je podobně zbarvený jako klobouk a je pokrytý vločkami ze zbytků vela. Šiškovec se objevuje poměrně málo od července do října v listnatých i jehličnatých lesích.

Lupenopórka červenožlutá (*Phylloporus rhodoxanthus*) představuje jakýsi přechod mezi hříbovitými a lupenatými houbami. Její červenohnědé až olivově hnědé plstnaté klobouky mají zespodu žluté lupeny, které jsou často viditelné a pospojované příčnými lištami. Vyskytuje se vzácně, nejspíše v kyselých bučinách. Byla nalezena např. ve vzrostlém smrko-bukovém lese nedaleko Oldřichova v Hájích a rovněž u Jindřichova.

Také slizáky, ač mají lupenitý hymenofor, jsou řazené mezi hříbotvaré houby. Poměrně běžně se vyskytující **slizák mazlavý** (*Gomphidius glutinosus*) se objevuje ve skupinách pod smrky nebo borovicemi, hlavně na okrajích lesů v trávě a v mechu. Klobouky jsou šedohnědé až hnědé, velice slizké, lupeny bývají bělavé, později šedivé, hluboce sbíhavé na třeh, který je bělavý, pokrytý prstenovitou vrstvou slizu, ve spodní části žlutý. **Slizák lepkavý** (*Chroogomphus rutilus*) vyrůstá občas pod borovicemi a jeho klobouky jsou hnědě oranžové až žlutohnědé, někdy s nafialovělým nádechem, za vlhka mírně lepkavé. Třeh je vláknitý, žlutohnědý, v horní části obvykle se zbytky nafialovělého prstence. V nižších a hustějších smrčinách se někdy setkáme se **slizákem švýcarským** (*Chroogomphus helveticus*), jenž má drobnější hnědě oranžové plodnice.

Ve smrkových i listnatých lesích narazíme často na nejedlou **lištičku pomerančovou** (*Hygrophoropsis aurantiaca*), typickou oranžovými kloboučky, v mládí plochými s podvinutým okrajem, později zvlněnými s prohloubeným středem, jemně plstnatými. Velice rozšířeným druhem je nejedlá

LUPENOPÓRKA ČERVENOŽLUTÁ –
Phylloporus rhodoxanthus
(1. 8. 2011, Oldřichov v Hájích, listnatý les, jga)

SLIZÁK ŠVÝCARSKÝ – *Chroogomphus helveticus*
(10. 9. 2006, Rychnov u Jablonce n. N., vlhká smrčina, jga)

čechratka podvinutá (*Paxillus involutus*), rostoucí v jehličnatých i listnatých lesích a často také v parcích, objevuje se však i mimo les poměrně daleko od stromů. Klobouky jsou v mládí klenuté s nápadně podvinutým okrajem, později ploché až nálevkovitě prohloubené, často s tupým hrbolkem uprostřed. Zbarvené jsou okrově hnědé, šedohnědé až rezavo-hnědé, lupeny jsou husté, lysé, zpočátku světle hnědé, později rezavo-hnědé. Třeh bývá tuhý, lysý, zbarvený okrově až hnědě. Pod olšemi v nivách potoků se občas vyskytuje podobná **čechratka olšová** (*Paxillus rubicundulus*), u níž je pokožka klobouků často políčkovitě rozpraskaná. Ve smrkových porostech se velmi často můžeme setkat s mohutnými plodnicemi **čechratky černoňaté** (*Tapinella atrotomentosa*), s klobouky sametovými, tmavě hnědými, lupeny má sbíhavé, bělavé až okrové. Třeh je

ČECHRATKA ČERNOŇATÁ – *Tapinella atrotomentosa*
(10. 9. 2011, Proseč nad Nisou, smrčina, jga)

PESTRĚC OBECNÝ – *Scleroderma citrinum*
(24. 10. 2010, Proseč nad Nisou, smíšený les, jga)
Hojný průvodce smíšených lesů.

HVĚZDOVKA TROJITÁ – *Geastrum triplex*
(1. 8. 2011, Raspenava, okraj cesty v listnatém lese, jga)
V Jizerských horách velmi vzácná houba.

HRACHOVEC HVĚZDOVITÝ –
Sphaerobolus stellatus (8. 10. 2006,
Hraničná, dřevo listnáče na zahradě, jga)

krátký, výstředný, pružný, černohnědě sametový. Roste v létě a na podzim, většinou trsovité na odumřelém dřevě a kořenech jehličnanů.

Do tohoto řádu jsou začleněny také morfologicky velmi odlišné druhy. Na chudých písčitéch a štěrkovitých půdách se vzácně objevují relativně velké plodnice **měcháče písčitého** (*Pisolithus arrhizus*). Jsou kulovité až ledvinité, s pokožkou hladkou, světlehnědou až žlutohnědou, ve stáří praskající, vnitřek je tvořen pestře zbarvenou komůrkovitou výplní. Roste např. v lomu u Hraničné. Pod jehličnany i pod listnáči nalézáme často **pestrěc obecný** (*Scleroderma citrinum*), jehož plodnice jsou hlízovité, kulovitého až ledvinitého tvaru, špinavě bílé až žlutavé, později okrově hnědavé, s políčkovitými bradavkami. Výtrusorodý teřich, který je v mládí bílý, později fialovošedý až černý, se v dospělosti rozpadá na zelenošedý výtrusný prach.

Podobný **pestrěc bradavčitý** (*Scleroderma verrucosum*) je menší, žlutohnědý až hnědý, pokožku má skoro hladkou, v horní části rozpraskanou do drobných šupinek. Roste hlavně na okrajích cest v listnatých a smíšených lesích a také v parcích.

Podtřída *Gasteromycetidae* – houby břichatkovité

Řád *Geastrales* – hvězdočkovitvaré

Do tohoto řádu jsou začleněny houby vytvářející zprvu uzavřené kulovité až špičaté vejčité plodnice, v dospělosti rozpukávající do několika cípů. Uprostřed bývá kulovitá vnitřní okrovka na vrcholu s otvorem a s výtrusorodou vrstvou uvnitř. Z mnoha druhů hvězdoček se v Jizerských horách nepříliš často vyskytuje **hvězdočka brvitá** (*Geastrum fimbriatum*), dosahující šířky 2 až 6 cm, s cípy bělavými až světle hnědými, na okrajích ze spodní strany brvitými. Vnitřní okrovka je kulovitá, přisedlá, obvykle tmavěji hnědá než cípy, na vrcholu s brvitým ústím. Rozpuklé plodnice se objevují zpravidla po větších deštích v létě a na podzim. Mohutnější **hvězdočka trojitá** (*Geastrum triplex*) roste v listnatých lesích, nalezena byla poblíž Raspenavy.

Patří sem i **hrachovec hvězdovitý** (*Sphaerobolus stellatus*), vytvářející velmi drobné plodničky, které jsou 2 až 3 mm široké, kulovité, bílé až nažloutlé, plstnaté. Vnější plstnatá okrovka cípatě puká a lesklá žlutá peri-

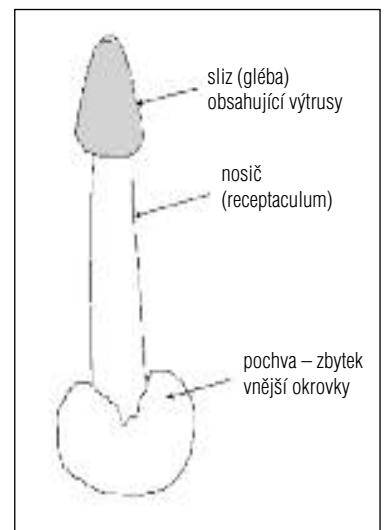
diola s výtrusy je vymrštna až do vzdálenosti 1 m. Objevuje se spíše zřídka v létě a na podzim na rozkládajícím se dřevu, větvičkách nebo zbytcích rostlin, někdy i na trsu býložravců.

Řád *Phallales* – hadovkotvaré

Příslušníci tohoto řádu se v mládí vyznačují uzavřenými kulovitými až vejčitými plodnicemi, obsahujícími sliz a také základ nosiče (receptaculum) s plodnou částí. Později nosič protrhne pokožku „vajíčka“ a objeví se plodná část obsahující slizovitou smrdutou hmotu s výtrusy (gléba).

Známa a hojně rozšířená je **hadovka smrdutá** (*Phallus impudicus*), jejíž plodnice je zprvu kulovitá až vejčitá, s bílou, nažloutlou nebo šedivou pokožkou, uvnitř je rosolovitá průhledná hmota, obalující budoucí duté pórovité receptaculum (nosič). Rostoucí nosič protrhne bílý obal a na jeho konci je tupě kuželovitý až zvoncovitý žebnatý žlutavý klobouk, který pokrývá olivově zelená roztékající se slizovitá gléba. Tento výtrusy obsahující sliz odporně mrtvolně páchne a láká hmyz, který jej roznáší po okolí. Hadovky se objevují od června do listopadu v listnatých i jehličnatých lesích.

V listnatých lesích na rozkládajícím se dřevě a v jeho těsné blízkosti se občas objevují plodnice **psivky obecné** (*Mutinus caninus*), tvarově připomínající poněkud zmenšené hadovky. Po protrhnutí bílého „vajíčka“ vyrůstá brzy se ohýbající pórovitý nosič, jenž je většinou zbarven světle oranžově. Na vrcholu se nachází kuželovitý jamkatý klobouk, pokrytý zpočátku olivově zeleným slizem, po jehož zmizení se objeví oranžově červené zbarvení. Vyskytuje se od května do října. Podobná **psivka Ravenellova** (*Mutinus ravenelli*) vyniká růžovými nosiči. Byla nalezena v městské zeleni v Liberci. Velmi vzácný druh v oblasti Jizerských hor představuje **květnatec Archerův** (*Clathrus archeri*), který je původem z Austrálie a Nového Zélandu a zvláště v poslední době se u nás šíří. Zpočátku jsou plodnice nepravidelně kulovité, kryté šedobílou okrovkou, ze které po rozpuknutí vyrůstají cípy připomínající ramena choťbotnice. Jsou 5 až 8 cm dlouhé, růžovočervené, částečně pokryté olivově hnědým, výrazně páchnoucím slizem obsahujícím výtrusy. Vyskytuje se hlavně v listnatých hájích, na ruderalních místech okolo cest a na zahradách, byl nalezen např. v bukovém lese poblíž Šolcova rybníka u Raspenavy.

HADOVKA SMRDUTÁ – *Phallus impudicus*
(22. 6. 2007, Mníšek, smíšený les, pod duby, jga)

KVĚTNATEC ARCHERŮV – *Clathrus archeri*
(2. 10. 2007, okolí Liberce, pod břízami, jga)